

Балаларды жыныстық зорлықтан қорғау: маңызды ережелер мен кеңестер

Жыныстық қылмыстар соңғы уақытта маңызды әлеуметтік мәселе болып отыр. Сондықтан ата-аналар барлық шараларды қабылдап, баланы қауіптен қорғауға тиіс. Педофилдің құрбаны бола алады: қыз да, ұл да, жынысы маңызды емес. Дегенмен, кейбір балалар әлдеқайда осал болуы мүмкін.

Қауіпке ұшырауы ықтимал балалар категориялары:

- **Еркін емес, тың балалар.** Әдетте қатаң тәрбие алған, «үлкендер әрқашан дұрыс», «сен әлі кішісің, өз пікіріңді айтуға болмайды» дегенді еститін балалар. Педофил олардан «қосылуды» сұрағанда, олар бас тарта алмайды.
- **Сенгіш балалар.** Мысалы, жоғалған мысықты бірге іздеуге немесе жаңа компьютерлік ойынды үйде ойнауға шақыруы мүмкін.
- **Тұйық, жалғыз, ата-анасының назары аз балалар.** Бұл балалардың ата-анасы жұмыста, оларға жылы, ашық қарым-қатынас жоқ. Жасөспірім үшін кез келген ересек адамға ілесу оңай.
- **Өзін үлкен етіп көрсетуге тырысатын балалар.** Қыздар ерте сәндеп жүруі, ұлдар қымбат сағат немесе телефон тағып жүруі мүмкін. Педофил мұны «мен де ересектер сияқты болғым келеді» деген хабар ретінде қабылдайды.
- **Пуритандық тәрбие алған жасөспірімдер.** Өзінің оянған сексуалдылығын қабылдамай, ата-анасы жазалайды. Мұндайда «көке» бала үшін «жақын досына» айналуы мүмкін.
- **«Құмарлық» романтикасына қызығатын балалар.** Қылмыстық өмір туралы сериалдар балаларды қателікті таңдауына итермелеуі мүмкін.

Педофилия – қорқынышты құбылыс, бірақ балаларға зорлық көрсететін жақын туыстар бар кезде бұл тіпті ауыр жағдайға айналады. Мұндай кезде өмір нағыз қорқынышқа толы болып кетеді.

Осындай «отбасылық» қылмыстар көбінесе ұзақ уақытқа созылады және тек балалар соңғы қадамдарға баруға шешім қабылдағанда ғана белгілі болады: өз-өзіне зиян келтіруге әрекет жасайды немесе үйден қашып кетеді. Балалар әдетте осы қорқынышты оқиғаларды жасырады, өйткені саналы түрде өздерін кінәлі сезінеді. Қылмыскер «бұны білсең, сені жақсы көрмейді» деп сендіреді.

Көбіне балалар осындай қиын жағдайдан өз бетімен шыға алмайды.

Отбасыда зорлық-зомбылық орын алған жағдайда не істеу керек:

1. Балаға құқықтары бар екенін еске салыңыз. Заң оларды қорғайды.
2. Баланы құрметтеңіз, баланың еркіндігін шектеуге жол бермеңіз.
3. Егер бала сізге зорлыққа қатысты шағым айтса:
  - сөзін тыңдаңыз;
  - егер бұл күйеуі немесе серіктесі болса, қарым-қатынасты тоқтатыңыз;
  - баланы жалғыз қалдырмаңыз.
4. Баланың мінез-құлқындағы өзгерістерді бақылау: алаңдаушылық, қорқыныш, өзгерістер байқалса сөйлесіңіз.
  - Ұлмен әңгімелескенде әкесі қатысса тиімді, анасы болмауы керек.

Балаларды қорғау бойынша практикалық кеңестер:

- Кіші баланы сыртта жалғыз қалдырмаңыз. Мектеп жасындағы бала әрдайым қайда, кіммен екенін айтуы тиіс.
- Қауіпті жерлерде ойынға баруға, жолда кездескен проблемалы балалармен достасуға рұқсат бермеңіз.
- Балаға **жеке қауіпсіздік ережелерін** үйретіңіз: бөтен адамға күмәнданса, алыстап кету, қарсы жүруге мүмкіндік беру.
- **Теледидар мен интернетті бақылау:** бала қандай бағдарламаларды көретінін, қай сайттарға кіретінін білу маңызды. Секс және зорлық сахналарын көру мүмкіндігін шектеу.

- **Көршілер мен мектеп аймағында күмәнді адамдарға назар аударыңыз.** Қажет болса, полицияға хабарласыңыз. Сақтық үшін күмәнді көліктің нөмірін, түсін, маркасын және жүргізушісін есте сақтаңыз.
- Баланы сабақтан, үйірмеден бірге достарымен қайтару.
- **Мектеп, балабақша педагогтары мен психологтарымен байланыс ұстаңыз.**
- **Баламен сенімді қарым-қатынас құрыңыз.** Жылулық, сүйіспеншілік, түсіністік балаларды қауіптен сақтайды.

Ережелерді сақтай отырып, бала дұрыс шешім қабылдай алады және қауіпті жағдайдан қашып құтыла алады.